

แนวทางปฏิรูป ระบบสหกรณ์

เกรียงศักดิ์ เรือว่องศักดิ์

ที่ผ่านมาบทบาทของสหกรณ์ลดน้อยถอยลง แม้ว่ารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปี พ.ศ.2540 ได้กำหนดให้รัฐบาลให้การส่งเสริมระบบสหกรณ์ แต่รัฐบาลที่ผ่านมาไม่มีใครได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบสหกรณ์มากนัก

การที่รัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันกำหนดให้รัฐบาลส่งเสริมระบบสหกรณ์ เช่นเดียวกันจึงไม่ได้เป็นหลักประกันว่าระบบสหกรณ์จะได้รับความสนใจจากฝ่ายรัฐบาล ดังนั้น ระบบสหกรณ์จึงจำเป็นต้องเร่งปรับตัวและพัฒนาตนเองให้สามารถแข่งขันกับภาคธุรกิจอื่นๆ ได้ โดยผมขอเสนอแนวทางปฏิรูประบบสหกรณ์ ดังนี้

ทำให้สหกรณ์เป็นกระแสหลักของการพัฒนาประเทศ โดยเสริมสร้างความเข้มแข็งและอำนาจต่อรองของกระบวนการสหกรณ์ รวมทั้งสร้างเครือข่ายกับนักการเมือง ข้าราชการ นักวิชาการ ภาคเอกชน ผู้นำชุมชน สื่อสารมวลชน และองค์กรต่างประเทศ เพื่อสนับสนุนอุดมการณ์และการดำเนินงานของสหกรณ์ รวมทั้งการ สร้างความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชนเพื่อทำให้สมาชิกสหกรณ์ได้รับสิทธิประโยชน์ต่างๆ ซึ่งเป็นการจูงใจให้ประชาชนเข้าเป็นสมาชิกของสหกรณ์ ตลอดจนผลักดันและ พัฒนาให้กระบวนการสหกรณ์มีบทบาทและฐานะทั้งในเชิงกฎหมายและการยอมรับจากสังคมเทียบเท่ากับสมาคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย เพื่อเป็นช่องทางในการเสนอแนะนโยบายและมีอิทธิพลในการกำหนด นโยบาย และการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐ

สร้างมาตรฐานด้านต่างๆ ของกระบวนการสหกรณ์ (ISO สหกรณ์)

การดำเนินงานที่ขาดมาตรฐานเป็นสาเหตุสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้สหกรณ์หลายแห่งยังอ่อนแอและขาดความน่าเชื่อถือ การสร้างมาตรฐานของกระบวนการสหกรณ์ หรือ ISO สหกรณ์ เป็นมาตรการสำคัญในการช่วยพัฒนาสหกรณ์ในภาพรวม นอกจากนี้ระบบสหกรณ์ควรมีการพัฒนา cooperative governance หรือ

good governance เพราะการรวมตัวกันของสมาชิก สหกรณ์ที่เข้มแข็ง ควรเกิดขึ้นจากพื้นฐานความร่วมมือและความไว้วางใจกันระหว่างสมาชิก

กระบวนการสหกรณ์ควรพัฒนามาตรฐานโดยใช้เครื่องมือต่างๆ เช่น การพัฒนาสหกรณ์ต้นแบบ การพัฒนาเป็นระบบแฟรนไชส์ของสหกรณ์ (โดยไม่แสวงหากำไร) การจัดทำดัชนีชี้วัดคุณภาพของสหกรณ์ด้านต่างๆ การจัดทำ การตรวจสอบและประเมินคุณภาพสหกรณ์และจัดอันดับสหกรณ์และสร้างเงื่อนไข ในการจัดสรรงบประมาณและการให้รางวัล โดยพิจารณาจากดัชนีต่างๆ เหล่านี้เป็นต้น

นอกจากนี้ สหกรณ์ทั้งระบบควรมีการพัฒนามาตรฐานการให้บริการให้เป็นระบบเดียวกันสามารถเชื่อมโยงบริการร่วมกันได้ง่าย การพัฒนาฐานข้อมูลรวม เกี่ยวกับการรับบริการของสมาชิกหรือเครดิตบูโรของระบบสหกรณ์ เพื่อให้สหกรณ์ สามารถตรวจสอบความเสี่ยงของสมาชิกแต่ละคนได้ (โดยเฉพาะครูที่กู้เงินจาก สหกรณ์หลายแห่ง) รวมทั้งการพัฒนามาตรฐานการกำกับดูแลเพื่อให้สหกรณ์

สหกรณ์หลายแห่ง) รวมทั้งการพัฒนามาตรฐานการกำกับดูแลเพื่อให้สหกรณ์ มีความมั่นคงและความน่าเชื่อถือ

สนับสนุนการพัฒนาสหกรณ์ตามจุดแข็งของแต่ละสหกรณ์

ในภาวะเศรษฐกิจที่สหกรณ์ต้องเผชิญการแข่งขันกับภาคธุรกิจและธุรกิจ จากต่างประเทศ โดยเฉพาะการแข่งขันกับธุรกิจการค้าสมัยใหม่ ธุรกิจบริการ สินเชื่อที่ไม่ใช่ธนาคาร (non-bank) สหกรณ์ไม่ควรแข่งขันแบบตรงไปตรงมา กับ ธุรกิจเหล่านี้ เพราะสหกรณ์จะแข่งขันได้ยาก เนื่องจากสหกรณ์เปรียบเหมือนธุรกิจ ขนาดเล็กที่ไม่สามารถต่อกรกับธุรกิจขนาดใหญ่ได้ อันเกิดจากมีเงินทุนน้อยกว่า ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการด้อยกว่า และขาดแคลนเทคโนโลยี

ฉะนั้นสหกรณ์ควรปรับกลยุทธ์การแข่งขันให้เหมาะสมกับสภาวะการแข่งขัน และสภาพของสหกรณ์แต่ละแห่ง โดยสหกรณ์ขนาดใหญ่ที่มีความเข้มแข็งอยู่แล้วจะ ได้รับการพัฒนาให้เป็นสหกรณ์แบบครบวงจรที่ทำธุรกิจหลากหลายประเภท ส่วนสหกรณ์อื่นที่มีขนาดเล็ก ควรมีการพัฒนาตามจุดแข็งของสหกรณ์แต่ละแห่ง และพยายามหาช่องทางการตลาดที่แตกต่างจากธุรกิจอื่นๆ ที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

สร้างนวัตกรรมของสหกรณ์

ในโลกที่กำลังพัฒนาไปสู่ยุค เศรษฐกิจและสังคม ฐานความรู้ การ ดำเนินชีวิตและการแข่งขันทางธุรกิจ ต้องพึ่งพานวัตกรรมมากขึ้น เพราะ ประชาชนมีความสนใจ และต้องการ บริโภคข้อมูลข่าวสารตลอดจนสินค้า และ บริการที่มีองค์ประกอบของนวัตกรรม มากขึ้น ขณะที่องค์ความรู้และเทคโนโลยี ต่างๆ มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วหาก สหกรณ์ขาดการพัฒนาองค์ความรู้ และนวัตกรรม อาจทำให้ระบบสหกรณ์ สูญหายไปไนที่สุด

ดังนั้น กระบวนการสหกรณ์ ควรให้ความสำคัญกับการส่งเสริม การวิจัยและพัฒนานวัตกรรมของสหกรณ์ โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้หลักการ สหกรณ์ในการแก้ปัญหาต่างๆ ในสังคม อย่างครบวงจร และการประยุกต์ใช้ หลักการสหกรณ์ในสถานประกอบการ สถานศึกษา รวมทั้งการสนับสนุนให้มี มหาวิทยาลัยสหกรณ์หรือสถาบัน การศึกษาวิจัยด้านสหกรณ์เพื่อพัฒนา องค์ความรู้และเทคโนโลยีต่างๆ โดย ให้สหกรณ์เป็นศูนย์กลาง เช่น วิศวกรรมสหกรณ์ บัญชีสหกรณ์ บริหารธุรกิจ สหกรณ์ การเงินสหกรณ์ เศรษฐศาสตร์สหกรณ์ เป็นต้น

หากสหกรณ์มีการปฏิรูปตัวเอง อย่างจริงจัง ตามข้อเสนอต่างๆ ข้างต้น ผมเชื่อว่าสหกรณ์จะเป็นเครื่องจักร ที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทย ในอนาคตอย่างแน่นอน